

Barb. 1000
1704

CONSTITUTIO JURIDICA

JUDICIA SEN-
TENTIARUM CAUSIS
CRIMINALIBUS
ACTIS REMOVENTIBUS

RECTORI MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPIS BORUSSIE, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO ET DUCATUS MAGDEBURGICI
GUVERNATORE SC. S.

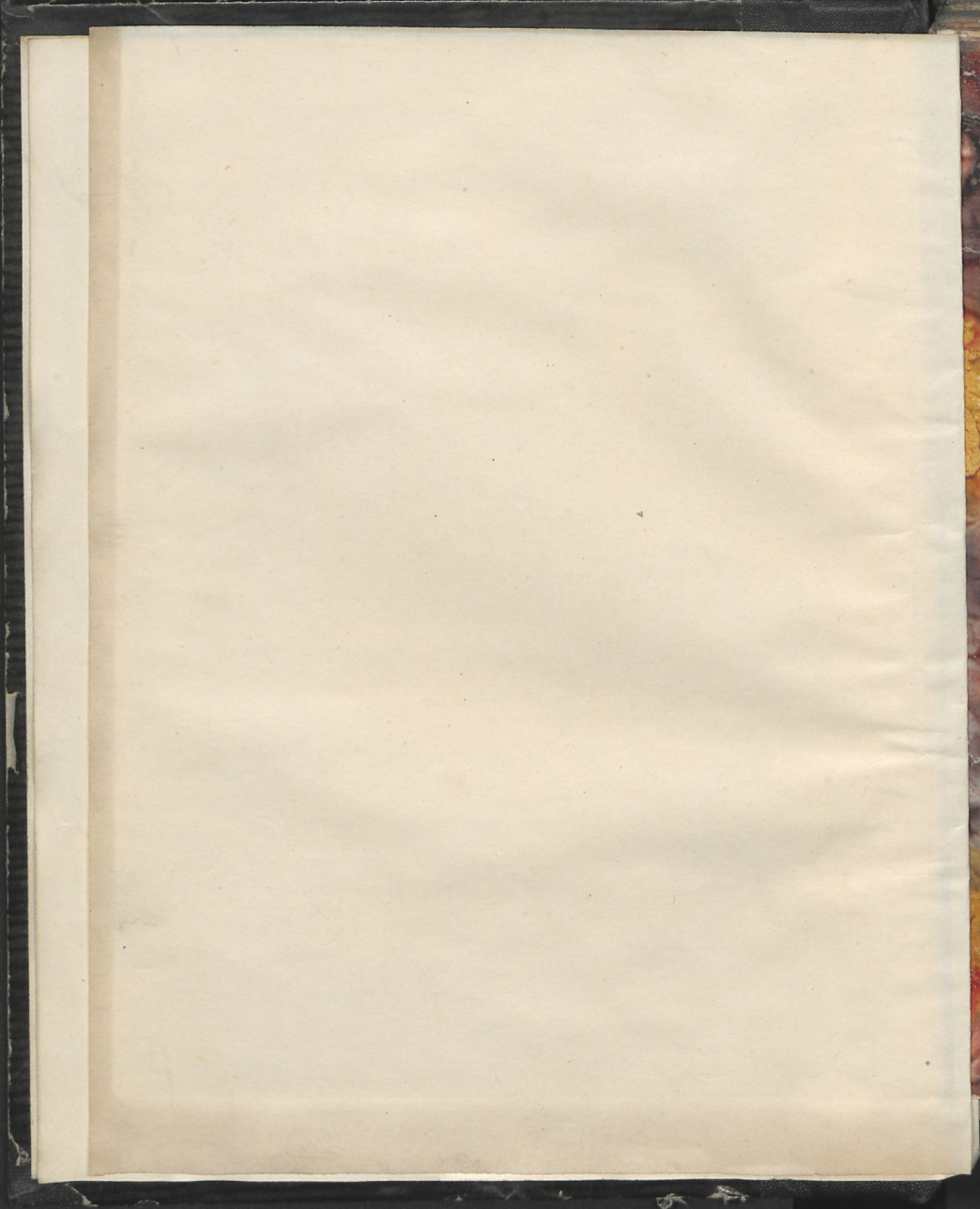
PRÆSIDI
PROFECTORE MAGNIFICO,
CHRISTIANO THOMASIO, ICIO.

UNIVERSITÄT
ZV HALL

JOHANNES GREGORIUS LOHSE,

HALLÆ MAGNIFICENTISSIMO, LECTORI SACRORUM

17

Pub. 2. num. 15.

DISSERTATIO INAUGURALIS 1709

DE
**INUTILITATE
BROCARDICI VUL-
GARIS:**

Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio,

P 120

quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE PRUSSÆ, MARCHIONE BRANDENB.
ET DVCATVS MAGDEB. GVBERNAT. &c. &c.

Ex Decreto Illustris fCtorum Ordinis
P R A E S I D E

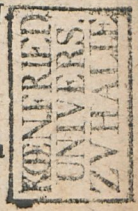
DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI REGIS BORUSSÆ, AC REVEREN-
DISS. ET SERENISS. DUCIS SAXO-NUMBURG. CONSILI-
ARIO INTIMO, PROFESS. JURIS ORDIN. ET FACULT. JURID.
h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & privilegia Doctoralia
rite capeffendi

IN AUDITORIO MAJORI
ad diem V. Octobr. MDCCIX. horis ante- & pomeridianis
publico Eruditorum examini submittit

PAULUS JOHANNES MARCI,
Augustanus

Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

DISSERTATIO IN ABOUR AIPS

DE
MUTUUM TATE
PROCA SICI VII

CARRI
SICUTI WITTONI PROCA SICI VII
SICUTI WITTONI PROCA SICI VII

SICUTI WITTONI PROCA SICI VII
SICUTI WITTONI PROCA SICI VII

SICUTI WITTONI PROCA SICI VII
SICUTI WITTONI PROCA SICI VII

SICUTI WITTONI PROCA SICI VII
SICUTI WITTONI PROCA SICI VII

SICUTI WITTONI PROCA SICI VII
SICUTI WITTONI PROCA SICI VII

SICUTI WITTONI PROCA SICI VII
SICUTI WITTONI PROCA SICI VII

DISSERTATIO INAUGURALIS
De
INUTILITATE BROCARDICI
VULGARIS:
Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio.

SUMMARIA.

Inter varias doctrinas erroneas in juris publici prudentia, hodie-
num regnantes, §. I. Est etiam vulgare brocardicum, quod ea, quæ
sunt in territorio, præsumantur etiam esse de territorio. §. II. Territorii
homonymia & variantes definitiones. §. III. Obscuritas distinctionis inter
territorium passivè & materialiter ac formaliter simul sumium, & inter
territorium activè & formaliter tantum ita dictum. §. IV. Obscura & in-
conveniens usurpatio territorii de jurisdictione Academicâ vel simili §. V.
Aliorum convenientior doctrinæ, territorium esse materiale, & passivum
quid, cui inest potestas in territorium activè & formaliter §. VI. Summa-
rim proponitur, regulam, quæ sunt in territorio, etiam esse de territorio
ad adjudicandum bona mediata ab immediatis ob varias causas esse in-
eptam. §. VII. Idque fufus probatur. Obscurum est, quid sit in & de ter-
ritorio, & ab eruditis contradictorie expositum. §. VIII. Falsitas regule e-
videns, & alio modo temperate dubietas. §. IX. Incertissimum est, quid sit
esse in territorio. §. X. Et omnino falsitas palpabilis, subest si adjecta &
vicina dixeris esse in territorio. §. XII. Falsitas argumentationis a situ re-
rum ad imperium. §. XIII. Falsitas argumentationis a situ rerum, ad ea-
rum dominium. §. XIV. Falsitas argumentationis a dominio rerum ad
imperium. §. XV. Porro regula etsi vera esset, non tamen exinde differen-
tia

❁ (4) ❁

*tia inter bona immediata & mediata cognosci possit. §. XVI. Quia praesumptio illa elidatur fortiore praesumptione, partim professore, §. XVII. partim pro libertate. §. XVIII. Responsio Reinkingii ad rationem de praesumptione fortiore pro libertate. §. XIX. Cujus insufficientia ostenditur. Falsum est, jus civile posse mutare naturas rerum. §. XX. Falso asseritur, specialia generalibus opponi. §. XXI. Falso asseritur, praesumptionem communis brocardici esse exceptionem a praesumptione regula pro libertate. §. XXII. Falsum est, praesumptionem brocardici ideo fortiozem esse, quod fundetur in textibus juris civilis aut canonici. §. XXIII. Falsum est, praesumptionem pro libertate reum non fundari in textibus juris civilis. §. XXIV. Falsum est, brocardicum vulgare probari posse ex textibus utriusque juris. §. XXV. Neque enim probatur ex l. 1. §. 4. de offic. Praef. urbi. §. XXVI. Neque ex l. 239. §. 8. d. V. S. §. XXVII. Neque ex l. 28. §. 4. C. de Episc. & Clericis. §. XXVIII. Neque ex Can. 10. C. 10. q. 7. §. XXIX. Unde rursus infertur, brocardicum vulgare esse nullius valoris §. XXX. Porro, etsi verum foret commune brocardicum, pateretur tamen exceptionem generalem quoad bona Ecclesiastica, §. XXXI. Diferte fundatam in jure Canonico. §. XXXII. Diocesis Episcoporum intuitu bonorum Ecclesiasticorum etiam vocatur territorium, §. XXXIII, quamvis id fiat per catachresin §. XXXIV. Ostenditur, brocardicum vulgare non jvari per distinctionem inter territorium clausum & non clausum. §. XXXV. Conjectura de origine hujus distinctionis ejusque perversa applicatio. §. XXXVI. Aliorum opiniones & judicia de illa distinctione, nimirum cujusdam Pseudonymi, §. XXXVII. Wilhelmi Leiseri, §. XXXVIII. Christophori Jacobi Pelleri §. XL. Nostra sententia: Falsum esse, quod distinctio inter territoria clausa & non clausa originem debeat nobilitati immediate. §. XLI. Ex di-
 ctis tamen illustrari sententiam nostram de nullo usu distinctionis illius ad salvandum brocardicum, de quo agimus. XLII. Ipsorum defensorum brocardici consensus de nullo usu hujus distinctionis §. XLIII. Porro ostenditur, brocardicum vulgare nullum praeberere usum specialem in controversiis de medietate & immediatate §. XLIV. Civitatum, §. XLV. Nobilium, §. XLVI. Comitum & Principum, §. XLVII. Abbarum, §. XLVIII. Episcoporum §. XLIX. Conclusio. §. L.*

§. I. Fuit.

* (5) *

§. I.

Uit olim, & antequam Hermannus Inter varias
Conringius, ac post eum Samuel doctrinas
Pufendorfius Juris publici pruden- erroneas in
tiam purgarent, hujus utilissimi & juris publi-
summè necessarii studii misera con- ci pruden-
ditio, ut controversias inter caput tia, etiam
& membra, aut etiam inter membra hodiernum
inter se, ex genuinis fontibus do- regnantes.
ctrinæ morum, prudentiæ civilis,
antiquitatum Germanicarum & similibus definiendas, par-
tim ex corpore Juris Justiniani, aut Pontificii, partim ex
Glossatorum utriusque juris brocardicis & communibus
opinionibus, audacia plane indecora & impertinente, di-
rimere intenderent illi, quorum curæ datum erat, jura
Cæsaris aut principum vel statuum defendere. Hodie
vero post Duum virorum illorum laudatissimorum primos
conatus, etsi Schilteri, Cocceji, Hertii, aliique Viri il-
lustres & celeberrimi, medelam afferre jurisprudentiæ pu-
blicæ continuaverint, non dissitendum tamen est, multa
adhuc restare emendanda, quod, ut in omni errorum re-
formatione fieri solet, pedetentim res procedat, & primi
reformatores, non omnes nævos videre ac ostendere, mul-
to minus iis mederi, ob imbecillitatem humanæ naturæ
queant; & quod pauci vestigia eorum sequantur, sed
plurimi potius errores communes acriter defendere, ac
medicinam horrere soleant. Quare non mirandum, quod
adhuc hodiernum, hinc inde ineptæ doctrinæ juventuti
inculcari, & ex istis jura controversa deduci soleant. Nam
errores communiter tardius agnoscuntur ab eruditissimis, omni-
um vero tardissime a docentibus in Academiis.

§. II.

Inter ejusmodi doctrinas nescio quomodo jam ab Est etiam,
aliquot annis mihi suspectum fuerit visum vulgare bro- vulgare
cardicum: *Quæcumque sunt in territorio, presunt etiam esse de brocardicū*

A 3

territo. quod ea

quæ sunt in territorio; quo videlicet communis docentium & scriben-
 territorio tium schola fere in omnibus controversiis uti solet, quo-
 præsuman- ties de medietate vel immedietate status alicujus in im-
 tur etiam perio quæstio est, sive is status sit Episcopus, sive Prin-
 esse de ter- cept, sive Comes, sive Nobilis, sive Vasallus alterius sive
 ritorio, non Vasallus. Repetit id brocardicum post alios infini-
 tos Mylerus ab Ehrenbach *a)* & solet huic præsumptioni
 communis præsumtionum effectus tribui, quod is qui hoc
 brocardicum pro se alleget, non opus habeat ulteriore
 probatione, sed quod is, qui in territorio alterius bona
 habet, debeat exemptionem suam probare. Quare mate-
 riam hanc dignam esse arbitratus sum, ut eam disertatio-
 ne hac inaugurali, paulo accuratius examinarem & tum
 ejus obscuritatem, tum falsitatem & ad definiendas quas-
 cunque controversias ineptitudinem ostenderem. Faxit De-
 us feliciter.

a) de Statib. Imperii Parte II. cap. 89. n. 2.

§. III.

Atque hic initio se statim offert obscuritas termini
 Territorii primarii, de quo agit illud brocardicum. Videlicet ipsa
 homony- vox territorii valde homonyma est: Modo enim deno-
 nia & va- tat terræ portionem ad communitatem pertinentem; vni-
 riantes de- versitatem nempe agrorum oppidi, villæ, privati homi-
 nitiones. nis; modo districtum jurisdictionis, modo jurisdic-
 tionem ipsam. *b)* Unde variè etiam definiri solet territori-
 um. Territorium esse universitatem agrorum, dicit Pom-
 ponius, *c)* intra fines cujusque civitatis, quod ab eo di-
 ctum quidam ajunt, *d)* quod magistratus ejus loci intra
 eos fines terrendi i. e. submovendi jus habet. *e)* Alii de-
 scribunt, quod sit pars imperii loco distincta, ad hoc ut
 peculiari regimine civili Reipublicæ communi subjuncto
 administretur. *f)* Alii, quod sit universitas ditionis, quæ
 specialem habeat titulum & ad unius justam administra-
 tionem respiciat. *g)* Etsi vero significatus isti & definiti-
 ones variantes non sint plane oppositæ sed quodammodo
 affines

affines, non tamen sunt univoca & coincidentes, adeoque accuratiori dispectione discernenda, & antequam id fiat, parum apte ut rei obscura illustranda adhiberi possint.

b) Schilterus de Condominio cives supra cap. 3. §. 1. p. 9.

c) l. 39. §. 8. de P. S.

d) Aegid. Menag. Amentat. Jur. Civil. c. 39.

e) Conf. Strauchius Specimin. Inst. Jur. publ. l. 2. tit. 8. §. 1.

f) Ludolphus Hugo de Statu regionum Germanic. t. 2. §. 4.

g) Idem ibid. cap. 6. §. 6.

§. IV.

Quam raro vero Doctores de territoriis commentati. Obscuritas res debitam adhibere soleant rerum diversarum discretio distinctiorem, exempla docent ubivis obvia. Quin & illi, qui nis inter confusionis evitanda gratia distinctiones adhibent, iis-territoriū dem sapius rem obscuram obscuriorem reddunt. Ita Felt-pasive & mannus, Jctus alias & fama & scribendi genere claris-materialis-territorium dicitur h) sumi vel pasive & materialiter ter ac for- atque formaliter simul, vel active & formaliter tantum. maliter si- Quid enim hac distinctione obscurus? ■ enim territori- mul sunt- um formaliter tantum suntum coincidit cum territorio a- tum, & in- ctive dicto, etiam territorium materialiter & formaliter- tor territo- simul suntum, erit idem cum territorio active & pasive- rium active- simul dicto, non vero detonabit territorium pasive tale. & formali- Sed & ipsi materialiter & formaliter tanquam termini me- ter tantum- taphysici a corporeis substantiis abstracti parum apte ap- ita dictum- plicantur ad res politicas aut juridicas i) & res absque- istis terminis magis perspicuas caligini nescio quorum- grillorum involvunt. Neque distinctio hæc obscura sit evidentior per exemplum a Felmanno subjunctum. Ut exemplo, inquit, h) res fiat clarior, magistratus urbanus habet in- be & ubis tabula, sic enim fines appellant, territorium materialiter & formaliter simul, etiamque pasive. Reclor autem Alca- demicus, nec non Pretor militaris ratione personarum sue jurisdictionis in eadem urbe, cum terrendi gaudeant potestate, non minus et-

iam dicuntur habere territorium, sed formaliter tantum & active. Quid enim hic sibi vult rō ETIAM passive? Indicio hoc est, sensisse Feltmannum objectionem nostram de inconvenientia applicationis territorii passive dicti ad id, quod materialiter & formaliter simul tale est. Et annon convenientius fuisset, si dixisset, territorium Rectoris summi pro Jurisdictione, territorium magistratus urbici & pro jurisdictione & pro dominio in urbem & agros jurisdictioni subjectos. Quamvis ipse Feltmannus viderit, an & hoc modo conveniens maneat locutio. Etenim falsum est, urbem & ædes in urbe aut agros eo pertinentes esse in dominio magistratus urbani. Et verius est, Rectores Academiæ habere jurisdictionem sine territorio. l)

b) in Comment. ad Pandect. ad l. 20. ff. de Jdici. n. 1.

i) rem latius deduxit Dn. Præses in præfatione ad Annotationes suas in Strauchii Jus Justinianicum.

k) d. l. n. 3.

l) Wissenb. ad l. 239. §. 8. de V. §.

§. 5.

Obscura & inconveniens usurpatio territorii de jurisdictione Academica vel simili.

Ut taceam aliam inconvenientiam & duritiam loquendi, dum Feltmannus jurisdictionem Academicam & militarem in solas personas absque respectu ad bona appellavit territorium. Et si enim lex allegata disponens, quod extra territorium jus dicenti impune non pareatur, possit applicari etiam ex rationis identitate ad Jurisdictionem Academicam; id tamen fit ex regulis interpretationis extensivæ ad casum sub verbis legis non comprehenditur. Ut non opus sit confugere ad interpretationem declarativam, quasi Jurisdictio Academica vel similis vocetur etiam territorium, quod præter Feltmannum forte nemo dixerit.

§. VI.

Aliorum convenien- Vereor igitur, ne confuderit Feltmannus aliorum comparationes territorii cum Imperio & potestate in homines mines

mines sub illo territorio. Ita enim plerique Scriptores tior doctrinae Juris publici docere solent; territorium esse subjectum, nam territorium passivum & materiale superioritatis territorialis, cui superioritas esse prioritas, vel imperium vel potestas active & formaliter, materiale. insit. m) Quamvis & hæc locutio sit paululum obscura, & passivum non solum ob terminos Metaphysicos hic sine necessitate quid, cui adhibitos, sed & ob locutionem tropicam hic latentem. insit potestas. Nam imperium non exercetur in agros & solum, sed in hostas in terminos in solo illo degentes, vel ad quos pertinet Dominium agrorum. n)

m) Schweder. *Jur. publ. part. special. Sect. 2. c. 10. §. 13.* Schil- maliter.
ter *lib. 1. Inst. Jur. Publ. tit. 19. p. 197. & de condom circa sa-
cra. c. 3. §. 2. p. 9. & §. 4. p. 12.*

n) Adde *Dissert. de Super. territ. inter mantissas ad specimen
quartum medit. ad instrum. pac. §. 6. 13. & 15.*

§. VII.

Quemadmodum vero conceptus territorii in se æqui-Summatim vocus, obscurus & parum aptus est ad secernenda bona proponi- sive ecclesiastica sive secularia mediata ab immediatis, ita tur Regu- multo minus essentia bonorum mediatorum ex situ in ter- lam: quæ ritorio dijudicari poterit, cum illa regula, quæ ista diju- sunt in ter- dicatio nititur, quod omnia, quæ sint in territorio, sint ritorio, e- etiam de territorio, æque obscuritate laboret, & prout tiam esse de communiter exponitur, sit valde dubia, aut etiam aper- territorio: te falsa; certe ad controversiam de bonis immediatis, im- ad dijudi- primis de ecclesiasticis, etiamsi alias vera esset, vix ac ne- canda bo- vix quidem applicabilis. Cæterum, cum hæc asserta de na mediata illo canone haud dubio multis apparitura sint duriora, qui ab imme- istam regulam pro brocardico & panacea, nescio, quan- diatis esse ci pretii, in controversiis de medietate & immedietate bo- ineptam. norum, in primis ecclesiasticorum habere solent, neces- se jam erit, ut veritatem istorum assertorum paulo fu- sius demonstremus.

§. VIII.

Initio obscurum est, quid sit esse in territorio & es. Idq; fusius
B. se de probatur.

Obscurū, se de territorio. Communiter equidem ad hodiernum quid sit in usque diem creditum est, *in* territorio esse, significare, & de terri- situm bonorum intra bona ac prædia alterius, *de* territorio, & ab- rio vero esse, significare subjectionem alterius, cujus ter- eruditus ritorium illud est, potestati & imperio. Sed uti nihil in contradi- hoc mundo est firmum & stabile, & novæ sententiæ se storie ex- iis quoque, qui alias strenuū antiquitatis, etiam non a- deo optimæ ac verosimilis, defensores esse solent, subinde positum, insinuant; ita reperti sunt nuper quidam, qui significa- tionem terminorum prope inverterunt, nescio, quibus Carpzovii locis moti, ut statuunt, de territorio esse, significare, esse Territorium immediatum, *in* Territorio vero esse, notare subjectionem territorialis potestatis. Etsi vero certus sim, Carpzovio hanc interpretationem, inusitatam plane & incognitam, nunquam venisse in mentem nec ullo vel minimo, saltem argumento ea assertio probata fuerit; non tamen hujus loci est, de Carpzovii mente differere cum alias facile ostendi posset, Carpzovium non una vice in scriptis suis sibi ipse contradixisse, aut sententiam suam mutasse, quod salva viri, alias de jurisprudentia immortaliter meriti, existimatione dictum sit. Sufficit, quod ex hoc exemplo appareat, doctores, qui illo brocardico, quod, quæ sunt in territorio, sint etiam de territorio, tanquam præcipuo fulcro suarum imbecillium disputationum utuntur, in promptu habere, si a dissentientibus urgeantur, varias formas, quibus terminos istos, instar Protei, pro lubitu mutare possint. Imo nec desunt, qui, dum ab aliis oppositum plane brocardico isti canonem audiunt: aliud esse in territorio, aliud de territorio, nec ab uno ad alterum inferri posse; significationem *in* territorio esse, iterum in aliam formam mutant, statuentes, eos, qui alterius territorio undecunque circumdati sint (enclaves) eo ipso, quod non sint *de* territorio, etiam proprie non esse in territorio alterius, sed constituere proprium territorium. o) Sed
 hi vi-

* (II) *

hi videlicet non sentiunt, hac expositione adhibitâ, sal-
vam quidem & inexpugnabilem reddi regulam; quod ita
est in territorio; etiam necessario est de territorio, ve-
rum eandem simul reddi tautologicam & ineptiorem,
quam si ei relinquatur sensus, qui communiter eidem
imponitur. Nam secundum hanc novam expositionem,
ubi in territorio esse, & de territorio sumitur synonymice
sensus regulæ iste evadet: Quicquid est de territorio,
est etiam de territorio. Quis non harum inventionum
miseretur?

- o) *Vid. Dn. Horn. Jur. Publ. Prud. c. 62. § 2. p. 697. Conf.
Fritschii Exercitationum variarum Jur. Publ. part. 2. Exerc.
3. §. 22. in fine.*

§. IX.

Porro quod communem intellectum brocardici illi-
us, quod ea quæ sunt in territorio, etiam sint de ter-
ritorio, attinet, haud dubie falsum est illud axioma, cum
infinite ejus possint dari instantiæ, & adeo absque du-
bio verior est, imo verissima altera regula opposita modo
allata; aliud esse in territorio, aliud de territorio, &
ab illo ad hoc non posse concludi. p) Sentientes hanc fal-
situdinis evidentiam amassii illius regulæ, eam temperare stu-
duerunt, fatentes regulam non esse universalem, sed dari
posse hinc inde instantias; sufficere tamen ad finem ob-
tinendum, quem ipsi intendunt, si valeat ut plurimum,
& videlicet in tantum, ut aliæ regulæ juris, quæ, si non
operentur probationem plenam, pariant tamen præsum-
tionem pro allegante, ita ut contradicens probare debeat
exceptionem. Ita videas passim, etiam ubi adhuc hodie
controversiæ sunt de bonis mediatis vel immediatis, eos,
qui magnis stipendiis aluntur ad defendenda Principum
suorum jura, care nimis vendere hoc brocardicum, dum
asserunt tanquam rem indubitam; situm in territorio
facere tamdiu præsumtionem, quod bona sita in territo-
rio sint etiam de territorio, donec pars adversa probat

Falsitas Re-
gulæ evi-
dens, & alio
modo tem-
peratæ du-
bietas.

contrarium. Verum & hoc modo, ut initio mollissime sententiam dicam, res non adeo certa est, sed valde dubia. Nam qui ante Reinkingii tempora illud brocardicum usurparunt, eos magno labore collegit ipse Reinkingius. *q*) Post hunc, qui eandem cantinellam cantant, fere Reinkingii vitulo arant, etiam ubi eum non citant. Sed ante Reinkingium non dubitavit illius brocardici veritatem in dubium vocare Zacharias Vietor. *r*) Et post imaginariam Vietoris refutationem a Reinkingio *s*) tentatam, tanti hęc refutatio visa haud fuit Klockio, quin sententiam Vietoris veriolem arbitratu fuerit, *t*) quem sequuntur Feltmannus *u*) & forte alii plures.

p) Vietor, Antonius Faber, Sürdus, Thomas Michael, Andreas Knichen, citati Cortrejo *ad Pacem Ryswyensem* p. 123. n. 9.

q) *de Regim. Seculari & Ecclesiastico lib. 1. class. 5. c. 1. n. 24. seqq.*

r) *de exeme. conclus. 27.*

s) *d. l. n. 51. sequ.*

t) *Vol. Conf. 10. n. 58. sequ.*

u) *ad l. 1. §. 4. de Offic. pref. Urb. n. 3.*

§. X.

Incertissimum est, quid sit esse in territorio.

Sed nolumus autoritatibus pugnare, videamus potius rationes. Initio quidem vellem scire, quid sit in territorio. Nam territorium quodcunque fines suos certos & indubitatos haudquaquam a natura habet, sed ab arbitrio hominum, variante valde & nullis adeo regulis definiendo. Unde assertio, rem, de qua litigatur, esse in territorio alterius sitam, per se nihil probat, nisi aliis fortioribus & à situ valde alienis probationibus fulciatur. Territorii privati quantitas etiam in re minima consistere potest, publici vero amplitudo nusquam per regulas aut leges certas est definita. *w*) Et ipsi, qui hoc brocardico utuntur, nesciunt, quid velint, ita ut certi quid & solidi responsi, etiam fidiculis adhibitis ex ipsorum ore & calamo non possis extorquere. Hinc modo dicunt, esse in terri-

* (13) *

territorio idem esse, ac esse intra fines territorii; modo docent, esse in territorio idem esse, ac esse circumdatum ab alterius territorio, & ut pondus rei levissimæ addatur ex peregrina lingua, mysterii loco addunt Gallicam vocem *enclave*. Modo dicunt in territorio esiam esse loca finitima, vicina, adjacentiaque id medio duorum locorum posita. x)

w) Schilter *de condom. circa sacra* c. 3. §. 3. p. 11.

x) Reinking. *d. l. n. 25. 32. seqv.*

§. XI.

Sed quocunque te vertas, nihil deprehendes nisi Et quocun-
pergulas pictorum, veri nihil, omnia falsa. Nam prima que modo
explicatio petit principium. Assertis: bona hæc sita sunt eâ phrafin
in territorio meo. Nego. Probas, quia sunt intra fi-explices,
nes territorii mei. Nego consequentiam, si per Tò in-valde du-
tra fines esse, intelligis finibus meis circumscribi. Nego bia est illa
assertum, si intra fines esse, idem est ac inter partes esse. explicatio,
Ergo hoc intuitu ego contra assero, rem litigiosam esse si non pla-
extra fines tuos. Tertius extra partes positus neutri cre- ne falsa.
det, quia fines territorium infinitis modis variant. At
inquis, territorium indubie meum circumscribit & cir-
cumdat id, quod ruum esse asseris in medio mei territorii
positum. Si ita, quid inde. Dico contra: medium hoc
territorum ideo est extra fines tui territorii, quia tui ter-
ritorii pars non est. Orbis rotundus est, & quicunque
partem continentis tenet, a maris litoribus remotas, cir-
cumdatur ab alienis territoriis, & tamen horum pars non
est. Finge agrum Titii A. circumdari ab agris B. C. D. E.
F. Sempronii, Mevii, Nonii, Decii, Caji. Sempronius,
eujus est ager B, comparat agros reliquos quatuor vicinor-
rum agrum Titii circumdantes, aut, si id melius tibi pla-
ceat, enclavantes. Quis diceret propterea, agrum Titii
stum esse in territorio Sempronii, & inde præsumtionem
esse pro dominio Sempronii & ejus heredum in illum a-
grum, etiam si hi per centum annos agros B. C. D. E. F.

continua possessione retinuerint. Quod sit urgeas, exemplum non defumendum esse ab agris, sed a prædiis urbanis, & saltem id in territorio domini urbis situm esse, quod intra eadem moenia continetur, ne sic quidem quicquam obtinebis. Nam & ipsimet, qui alias multum huic regulæ tribuunt, nobiscum consentiunt, & rem eleganti exemplo urbis Ratisbonensis illustrent. Quia sæpius status alicujus Imperii territorium undique circumdatum est (enclave) alterius territorio, quale quid contigit Ratisbona, quæ in medio agro Bavaria sita, atque intra sua pomæria quinque Status Imperii continet, hinc Dd. dicunt, aliud esse in territorio (scilicet ratione situs meri & circumscriptionis) aliud de territorio (ratione imperii & superioritatis). Qua innuere volunt, non esse quem subjectum territoriali potestati, licet bona, quæ possidet, in alicujus Status territorio sint sita. Sed si recte rem æstimare velimus, ejusmodi status nec etiam est in territorio alterius, sive in provincia, vel portione illa, quæ est alterius status, (per modum partis) sed ille ipse locus, quem possidet, per se est territorium, etsi ab alio territorio undiquaque circumdatum. y) Vides hic nobiscum asseri, status quinque, etsi intra pomæria Ratisbonæ sita, tamen non esse in ejus territorio, nec Ratisbonam esse in territorio Bavarix, etsi in medio agro Bavarix sita sit.

y) Dn. Horn. *Jurispubl. prudent. b. 62, § 2. p. 698. Confer. supra §. 84.*

§. XII.

Et omnino
falsitas pal-
pabilis sub-
est, si adja-
centia &
vicina dixe-
ris esse in
territorio.

Id vero palpabiliter falsum est, quando asseritur, bona vicina, adjacentia & finitima, id est fines attingentia, seu partes territorii, cum vel ex solis terminis sub hac assertionem latens (& imo non latens, sed aperta) contraditio oculos mentis Jctorum debuisset ferire, nisi præjudicium autoritatis spissam nebulam illis obduxisset. Nam vel ideo illa bona, qui vicina sunt, quia adjacentia, quia fines attingentia sunt, non sunt in territorio sita, tantum abest, ut sint partes territorii. Unde etiam si Zasius, Meichsnerus, Menochius, Wesenbecius, Gail-

Gailius, Zieglerus, Sixtinus, Gravetta, & sexcenti alii vel millies dicant, locum vicinum cenferi ejusdem juris, quo reliqua jura vicina, item jus superioritatis ad eum pertinere cenferi, cujus territorii limites attingant; item castrum, quod est inter duas civitates, indubio præsumi pertinere ad jurisdictionem illius, cui est propinquus, item, medium inter duo extrema positum, regulariter vergere ad proximius &c: 2) neminem tamen, qui non præjudicio autoritatis excœcatus est, persuadebunt, cum hæc omnia asserta non solum nitantur falso brocardico, quod ea, quæ sint in territorio, præsumantur esse de Territorio, sed etiam insuper falsissime vel subsumant, talia bona vicina esse in territorio, vel falsum brocardicum falsius extendant ad casus plane diversos.

2) Reinking. d.l. n. 33. 34. 35.

§. XIII.

Sed posito etiam, de phrasi, quid sit esse in territorio, litigium omnino nullum subesse verum communitati-
 confensu per eam intelligi situm in territorio vel prope onis a situ
 territorium, nunc tamen ex dictis aut vel ex solis ter-
 minis iterum constabit, regulam illam nullius plane mo-
 menti esse. Nam hoc modo ex communi explicatione debet
 esse sensus canonis, quicquid in bonis meis aut prope
 ea jacet, in id habeo imperium summum, aut summo pro-
 ximum, aut etiam jurisdictionem. Cedo cur? & quare
 hoc assertum tibi crederem, cum nulla sit inter subjectum
 & prædicatum connexio. Habitat v. gr. paterfamilias in
 ædibus meis, aut vicinus meus est; ergo habeo juris-
 dictionem & imperium in eum, aut ejus familiam, vel sal-
 tem habere præsumor? Quis unquam hanc consequenti-
 am vel in somno sibi imaginatus esset? Situs bonorum
 res facti est, imperium juris. Bona, res sunt dominio
 passive capaces, sed imperium & jurisdictio, jura sunt,
 quæ tendunt in personas & earum actiones.

§. XIV.

Falsitas ar- Imo hæc tenus dicta ostendunt, quod à situ bono-
 gumenta- rum ne quidem ad eorum dominium argumentatio proce-
 tionis à situ dat. Nam & dominium vocabulum juris est, situs rerum,
 rerum, ad ut diximus, ad ea, quæ meri facti sunt; pertinet. Ergo
 earum do- falsissima esset regula: quicquid est in territorio meo situm,
 minium. id est etiam de territorio meo, si esse de territorio saltem
 dominium denotaret non imperium. Unde Ratisbona non
 est in dominio Bavariz nec bona quinque statuum in urbe
 Ratisbonensi sita in dominio civitatis sunt. a)

a) Confer modo dicta §. 11. ubi & aliud exemplum allatum fuit.

§. XV.

Falsitas ar- Quin etsi demus, in territorio esse, æquipollere,
 gumentati- phrasi, esse in dominio, & de territorio esse, significare
 onis a Do- esse sub imperio vel jurisdictione: falsum esset, ea, quæ
 minio re- sunt in Dominio nostro, esse etiam, aut saltem præsumi,
 rum ad im- esse sub nostra Jurisdictione. Dominium est jus in res,
 periam. imperium jus in personas. A diversis ad diversa non va-
 let illatio, ut primi primæ Philosophiæ tyrones norunt.
 Unde jamdiu doctores notarunt, territorium posse esse
 sine jurisdictione, & jurisdictionem sine territorio. b)
 De posteriori exemplum jam supra habuimus in Acade-
 miis. c) Et quamvis non desint, qui statuant, jurisdi-
 ctionem præsumi territorium habere, tamen iisdem faten-
 tur, nec hanc præsumtionem esse magni momenti, sed
 valere saltem in universali jurisdictione imperatoris. d)
 Imo etsi valeret ubique, non tamen aliquod momentum
 afferret ad rem præsentem, cum aliud longe sit, non præ-
 sumi esse sine aliquo Territorio, aliud, non præsumi esse
 sine hoc Territorio, (de quo jam sermo est) Quid quod,
 si & de hoc Territorio valeret ubique, vel saltem regulari-
 ter, hæc præsumtio, non tamen ea pertineret ad regulam
 nostram, sed potius eandem inverteret. Tum enim sic
 dicendum foret: quicquid est de territorio, præsumitur
 etiam esse in territorio: At brocardicum de quo agimus,
 vult

vult ea, quæ sunt in territorio, esse etiam de territorio.

b) Klockius d. Vol. 1. confil. X. n. 58.

c) Supra §. 5.

d) Klockius n. 59. 60. 62.

§. XVI.

Voluimus adhuc insigniter & quasi dissolute liberales esse. Id est, concedamus: regulam quocunque modo etiam intellectam, quod ea, quæ sunt in territorio, præsumantur etiam esse de territorio, veram esse, quam hæcenus falsitatis convicimus: sed nec hoc tamen sufficit ad determinandam differentiam bonorum mediatorum & immediatorum. Præsumtio tollitur præsumptione, & exceptio tollit regulam. Quod si igitur, ubi litigatur de bonis mediatis an immediatis, aliquis, qui bona assereret mediata, nihil aliud quam illam regulam (singamus per impossibile etiam verissimam) proferret, nihil obtineret, sive de dominio eorum bonorum controversia esset, sive de imperio, si alter qui, immediata assereret, elideret præsumptionem per alias præsumptiones fortiores in contrarium, aut si fieretur, regulam hanc quidem in se esse bonam, sed non locum habere in bonis quæstionis, inprimis ecclesiasticis, verum hæc ad exceptionem ab illa regula pertinere. At vero utramque responsonem hic locum habere, patebit ex sequentibus.

Porro regula illa etsi vera esset, non tamen exinde differentia inter bona immediata & mediata cognosci posset.

§. XVII.

Singamus controversiam esse inter duos Principes de territorio quodam sive ecclesiastico sive seculari, quorum summo illa unus id immediatum esse, & ad suum dominium vel ad suæ cluderetur am superioritatem pertinere diceret; alter vero id immediatum esse assereret. Quæritur quis in possessione sit præsumtio vel ipsius loci, si de dominio lis esset, vel superioritatis ne, partim in illo loco, si de superioritate. Si is, qui id immediatum pro posse esse vult, profecto male rebus suis consulere, si ad hoc forebrocardicum vulgare vellet confugere, cum jam præsumptione

tionem possessionis tutus sit. Quod si ipse non sit in possessione, sed alter, qui bonum ecclesiasticum vel seculare vult immediatum esse, haud dubie praesumptio pro possessore longe fortior erit, quam praesumptio canonis: quicquid est in territorio, est etiam de territorio. Unde possidentes beati dicuntur, qualis beatitudo nunquam brocardico isti cohæret. e)

e) *Conf. Klock. d. l. n. 61.*

§. XIII.

Partim pro
Libertate.

Ut taceamus praesumptionem pro libertate. Si enim quaelibet bona praesumuntur secundum statum suum naturalem libera, donec probetur contrarium, sane praesumptio illius brocardici iterum vincetur a praesumptione pro libertate, ut jam observavit Viotor. f) Nec opus est, ut hoc loco confugiamus ad textus juris canonici ff) aut civilis, cum praesumptio pro libertate desumpta sit a natura rei.

f) *de exempt. concl. 27. n. 5.*

ff) *cap. jus gentium dist. 1.*

§. XIX.

Responsio
Reinkingii
ad ratio-
nem de
praesumptio-
ne fortiore
pro liber-
tate.

Et frustra adeo dubium hoc tollere laborat Reinkingiius, negando, praesumptionem pro libertate esse fortiorem praesumptione illius brocardici: Quæ rationes? Ecce duas suppeditat, initio quia fortior sit praesumptio, quæ magis in jure fundatur, illam vero praesumptionem, res in territorio etiam esse de territorio, in plurimis juris tam civilis quam canonici textibus fundatam esse; deinde, licet praesumptio libertatis deprompta sit ex jure naturali, notum tamen esse, quod jus civile non per omnia serviat juri naturali, & quod jus naturale dicat in genere & in thesi, id jus civile accommodare ad species & hypothesein. Sicuti autem in toto jure generaliori dispositioni per specialem derogetur, ita etiam praesumptionem & conjecturam potentiorẽ credi, quæ sit specialior, & praesumptionem generalem cedere his, quæ specificè in opposito adducuntur, item praesumptionem specialem esse potentiorẽ generali.

vali. Sicuti enim clavus clavum trudit, ita præsumtionem fortiorem excludere infirmiore. Quam in rem in singulis lineis adducuntur a Reinkingio autoritates interpretum juris & Doctorum Pragmaticorum. g).

g) Reinking. d. l. n. 56. seqq.

§. XX.

Sed uti his temporibus in quæstionibus juris publici non curamus autoritates Jctorum, sed quærimus rationes in se ipsis pondus habentes, ita rationes Reinkingii, si eas paulo penitius intuearis, vel plane impertinentes sunt, vel certe exigui momenti. Nam initio, dum præsumtionem pro libertate dicit esse juris naturalis generalem, illam vero alteram brocardici oommunis, juris civilis & specialem, multipliciter fallitur. Nam præsumptio pro libertate non est juris naturalis proprie dicti & præceptivi, sed talis, quæ ex natura rerum desumpta est, & quod jura omnia in rem alienam ex facto orientur, facta vero non præsumantur, nisi probentur. Tales vero præsumptiones tantæ efficacix sunt, ut a jure civili non possint tolli nec mutari. Nam quemadmodum jus civile non potest mutare jus naturale præceptivum, ita nec potest mutare naturas rerum, neque per meram legem civilem potest introduci, ut facta præsumantur, nec indigeant probatione.

§. XXI.

Deinde quæ de fortiore præsumptione speciali præ generali adducuntur, variis adnotationibus indigent. Si enim per genus & speciem intelligit id, quod logici his terminis innuere solent, falsum est, quod genus & species sibi invicem opponantur: Sunt enim subordinata, ita ut species includatur sub genere, & genus de specie prædicetur affirmative, ut vel pueris notum est. Unde præsumptio generalis nunquam potest oppositam habere præsumtionem specialem. At vero inter istas duas præsumptiones, quarum una præsumit pro libertate contra imperium

Cujus insufficientia ostenditur, falsum est, jus civile posse mutare naturas rerum.

Falso asseritur, specialia generalibus opponi.

rium non obstante situ rei, altera pro imperio ex rei situ contra libertatem, revera est opposito. Ergo neutra harum præsumtionum generalis, neutra specialis dici potest.

§. XXII.

Falso asseritur, præsumtionem generalem intelligere regulam, & per præsumtionem specialem exceptionem à regula. Hic quidem verum est, quod regula & exceptio contineant prædicata opposita, adeoque certo respectu, & quatenus exceptio tollit regulam in casu excepto, etiam verum est, quod exceptio sit fortior quam regula. Sed hoc parum proderit Reinkingio, quia rursus falsum est, præsumtionem pro libertate esse regulam, cujus exceptio contineatur in brocardico, quod desumptum est à situ rei. Nam exceptio à regula debet adducere casus sub regula comprehensos. Quod ad rem præsentem non potest applicari. Commune brocardicum vult, imperium in bona præsumendum esse ex eorum situ. Sed præsumtio pro libertate contradicit toti illi brocardico, & vult, quamlibet rem præsumi liberam ab alterius imperio, non obstante situ rei. Ergo habes duas regulas sibi oppositas, quarum neutra alterius exceptio dici potest.

§. XXIII.

Falsum est præsumtionem brocardicidem fortio-rem esse, quod fundetur in textibus juris civilis aut canonici. Denique cum Reinkingius asserit, præsumtionem fortio-rem esse, quæ magis in jure fundetur, at præsumtionem brocardici fundari in plurimis juris tam civilis quam canonici textibus, & hic non uno modo fallitur. Nam primo in quæstionibus juris publici non curamus textus juris civilis & canonici, cum hæc jura recepta sint saltem aliquo modo in Germania, & saltem in subsidium in quæstionibus juris privati. Ergo, etiam si verum esset, præsumtionem pro libertate nequaquam niti textibus juris civilis aut canonici, contra præsumtionem brocardici communis, quod ea, quæ sunt in territorio sita, præsumantur etiam esse de territorio, literis majusculis vel plane aureis

atque contineri in utroque jure, nobis tamen & auctoribus aliis, contra quos ibi Reinkingius disputat, id nequam noceret.

§. XXIV.

Sed præterea etiam utrumque horum assertorum, falsum est, falsum est. Nam vel dupondii ex institutionibus sciunt, præsumtionem pro libertate bonorum quam maxime receptam esse à jure civili, cum in ea se fundet tota actio negatoria, quanta quanta est, b) ut adeo non opus sit, eadem de re anxie auctoritates doctorum & legum conquirere, cum nec ipse Reinkingius negare potuerit, præsumtionem pro libertate fundatam esse in jure civili, sed saltem videatur ludere voluisse pluralitate textuum, quasi videlicet suum brocardicum fundetur in pluribus textibus juris utriusque, quam præsumtio pro libertate, quod tamen & ipsum falsissimum est, & si verum etiam esset, nihil evinceret, cum ingenuus Jctus non numeret leges, sed contenta earum ponderet.

b) l. 9. C. de Servit. & aqua. Dd. ad S. 2. Inst. de act. & ad tit. ff. Si Servit. vind.

§. XXV.

Quare, age, videamus, quænam sint illæ leges, per quas brocardicum vulgare corroborare intendit Reinkingius. Quod si enim ex abundantia ostenderimus, nihil cum vulgaminus contineri in illis textibus, quam quod Reinkingius re probari intendit, etsi nihil inde accedat veritati sententiæ non posse ex textu, ad id tamen forte discursus iste proderit, ut saltem tradita veterum glossatorum falsissima adhuc hodie pro oraculis venditant. Sed videamus ipsos textus, non glossas Dd. sensum sapissime alienum textibus affingentium.

§. XXVI.

Ex jure civili in aciem producit à Reinkingio 1) Neq; enim Ulpianus, qui in libro singulari de officio præfecti urbi probatur ex

Offic. Praef. sic scribit. *k*) *Initio ejusdem Epistole* (Severi ad Fabium Celonem) *ita scriptum est.* Cum urbem nostram fidei tuae commiserimus. *Quicquid igitur intra urbem admittitur, ad praefectum urbi videtur pertinere.* Vides, hoc loco non agi de bonis in urbe sitis ad imperium praefecti urbi pertinentibus, sed de criminibus intra urbem admissis. *l*) Porro non agitur hic in genere de quibusvis territorium dominis, sed in specie de praefecto urbi, qui non erat dominus urbis Romae. Nec Jctus aliquid concludit aut infert ex mero situ rei, sed ex voluntate speciali Imperatoris per epistolam declarata. Si enim ex mero situ rei istam observationem deduxisset Ulpianus, non abjecisset verba statim sequentia: *Sed etsi quid intra centesimum milliarium (extra urbem) admissum sit, ad praefectum urbi pertinet.* Ergo doctores formarunt quidem commune brocardicum ex hoc textu, sed invito Ulpiano. Id quod jam observavit Feltmannus. *m*)

i) d. l. n. 24.

k) l. 1. §. 4. ff. de off. praef. urb.

l) juncto princ. eod.

m) in comment. ad l. 1. §. 4. n. 3.

§. XXVII.

Neque ex l. 239. §. 8. de Reinkingius, est definitio vel potius descriptio territorii, quam Pomponius tradidit *n*) jam superius *o*) descripta. Verum cuique & hic verba Pomponii legenti statim apparebit, Jcto neque per somnium quidem in mentem venisse, ut brocardicum, quod ea, quae sunt in territorio, sint etiam de territorio, ibi docere voluerit. Credo etiam ipsum Reinkingium ista sensisse, quare allegando hanc legem simul ad Dd. provocat, innuens videlicet, commentatores aut glossatores ex ista lege etiam brocardicum illud, haecenus multae absurditatis convictum, pro more suo deduxisse, quamvis eam deductionem apud paululum sagaciores commentatores ad titulum de V. S. ut puta, Alciatum,

ciatum, Fornerium, Brechzum & Wissenbachium, non ob-
servaverim.

n) l. 239. §. 8. de V. S.

o) supra §. 3.

§. XXIIIX.

Porro Imperatores Leo & Anthemius, (ad quem tex- Neque ex l.
tum tertio provocat Reinkingius) de officio episcoporum 28. §. 4. C.
circa ultimas voluntates, inprimis respectu relictorum ad de Episc. &
pias causas, disponentes, inter alia constituerunt. q) *Quod si Cler.*
in vico vel territorio testator mortem obierit, illius civitatis vir reve-
rendissimus, episcopus exactionem habebit, sub qua vicus vel terri-
torium esse dignoscitur. Sed præterquam, quod in hoc textu
vicus & territorium sibi invicem opponantur, & quod hic
non agatur de jure territoriali episcopis competente in vi-
cum vel territorium, sed saltem de exactione voluntatum
ultimarum in illo vico vel territorio; vellem argumentum
audire, quo mediante ex verbis textus hujus regula ex-
trui possit, id omne esse de territorio, quod situm sit in
territorio, cum de situ in territorio ne vocabulum qui-
dem extet in dicto textu, sed sensus simplex sit, episco-
pum civitatis habere exactionem ultimarum voluntatum
omnium, quarum testator mortuus sit in loco ad jurisdi-
ctionem illius civitatis pertinente.

q) l. 28. §. 4. C. de Episc. & Cler.

§. XXIX.

Sed forte ex jure canonico melius sententiam suam Neque ex
probavit Reinkingius. Ita videtur, si consideres verba can. 10. c.
canonis ab eo allegati ex concilio Aurelianensi. r) *Omnes 16. qu. 7.*
basilica, que per diversa loca instructæ sunt, vel quotidie construun-
tur, placuit secundum priorum canonum regulam, ut in ejus episcopi
potestatis consistant, in cujus territorio positæ sunt. Hic sane satis
perspicue ex basilicæ dicuntur esse in potestate episcopi,
quæ in ejus territorio sitæ sunt. Cum igitur de territorio
vel sub territorio esse in communi brocardico denotet esse
sub domini territorialis potestate & imperio, certè sua
sponte

sponte ex isto canone argumentatio videtur profuere, ea quæ sunt sita in territorio, esse etiam de territorio. Sed salva res est. Si enim nihil aliud nobis restaret, quod exciperemus, dici posset, hic in specie agi de potestate episcopi, non de potestate & imperio omnium principum, adeoque ex dispositione particulari de potestate episcoporum non posse formari regulam universalem de potestate omnium principum: minime vero omnium posse talem regulam allegari aduersus episcopos de bonis mediatis an immediatis litigantes cum principibus secularibus. Sed non opus est, ut ad hanc responzionem confugiamus, quia alia suppetit magis evidens & palpabilis. Qui brocardico vulgari utuntur, loquuntur de jure territoriali principum. At per territorium episcoporum in allegato canone nequaquam intelligitur superioritas aliqua territorialis. Desumptus enim est iste canon ex concilio Aurelianensi primo, quod sub Hormisdâ Papâ corrente seculo sexto habitum fuit. At illo tempore episcopi haud dubie jura territorialia non habebant. Igitur necesse est, ut si quis ex illo canone deducere velit brocardicum vulgare, is à baculo argumentaretur ad angulum.

r) can. 10. c. 16. qu. 7.

§. XXX.

Unde rur- Et hi quatuor textus hæcenus memorati, tres ex ju-
sus infertur re civili, & unus ex jure canonico sunt illi plures textus,
brocardi- quorum scil. fiducia putavit Reinkingius probasse assertio-
cum vulga- nem suam, quod videlicet fortior præsumtio sit pro vul-
re esse nul- gari brocardico, quam pro libertate. Postquam igitur o-
lius valoris. stendimus, nullum ex istis quatuor textibus probare, quod
probare debebat, potius jam invertimus propositionem à
Reinkingio defensam, secure adstruentes, præsumtionem
illam brocardici non solum esse imbecilliozem præsumtio-
ne pro libertate, sed plane nullam.

§. XXXI

porro et si
verum fo-

Ut tamen defensores communis brocardici sentiant,
nos

nos haud ex partialitate quadam & præconceptâ opinio-
ne illud impugnare, ac ejus usum in discernendis bonis
mediatis ad immediatis negare, age concedamus etiam
illud brocardicum in regula verum esse, quid vero illud
proderit ejus amassis, ubi sermo est in specie de bonis ec-
clesiasticis, si ille canon in omnibus his bonis exceptio-
nem patitur. At vero hoc fatentur ipsi canonis hujus a-
massii. Speidelius certe, postquam multa cum Reinkin-
gio & aliis de usu brocardici vulgaris, quod scilicet libe-
ret ab onere probandi &c. differuisset, subjungit tamen
ret comu-
ne brocar-
dicum, pa-
teretur ta-
men exce-
ptionem
generalem
quoad bo-
na ecclesia-
stica.

difertis verbis r) *Sed à modo dictâ regula, (quod omnia ea, que
in alicujus territorio sita sunt, ad territorium pertinere, ac proinde
superioritas fundata censetur) excipiuntur monasteria, templa, &
basilicæ, que non principum ac dominorum politicorum, sed episco-
porum potestati & jurisdictioni regulariter sunt subiecto: pariter
& excipiuntur domus ac prædia ordinum militarium Teutonicorum
& Melitensium; ut etiam ades ac prædia canonicorum liberorum im-
mediate imperio & cesari in civilibus subiectorum.*

r) Speidel. *Specul. var. observ. voce Lands- und Fürstl. Obrig-
keit.*

§. XXXII.

Neque solum hæc exceptio fundatur in autoritati-
bus doctorum, sed & in ipso jure canonico, & fortius qui-
dem, ipsa regula, utpote quam superius ex jure cano-
nico haud probari posse ostendimus. Pertinent huc tituli
Diserte fun-
data in
jure cano-
nico.

ex decretalibus pontificum epistolis de immunitate Eccle-
siarum, cœmeteriorum & aliorum locorum religiosorum.
Rem in summam contrahit Lancellottus. r) *Realis immu-
nitas est, per quam res ecclesiastica à censu vel collectis potestatum
secularium libera redduntur; siquidem tam profanis legibus quam
sacris canonibus sub excommunicationis & interdicti pœna constitu-
tum est, ne quis eorum, qui jurisdictionem temporalem obtinent,
vel possit tributa, collectas, seu quasvis exactiones sub quovis titulo
colore imponere ecclesiis vel personis ecclesiasticis, pro domibus, præ-
diis vel quibuscunque possessionibus legitime acquisitis, etiamsi ipse
ecclesia*

eleſiæ vel perſonæ vel res ſini INTRA ILLORUM TERRITORIUM
conſtituta. Et doctiſſimus Lanceloti interpres recte no-
 eat, 1) autorem hoc velle, bona eccleſiaſtica aut etiam pri-
 vata eſſe quidem in territorio, non tamen eſſe de territo-
 rio, h. e. non ſubjacere juridiſtioni civili. Scilicet ex
 doctrina canonica bona data aut relicta eccleſiæ in-
 manum mortuam ſeu eccleſiaſticam juridiſtioneſ ita
 tranſeunt aut tranſire debent, ut a ſuperioritate proſus
 eximantur. u)

1) *Inſtit. Jur. Can. l. 2. t. 20. 14.*

2) B. Zieglerus *ad d. l. Lancellotti p. 548.*

u) Antonius Perez *ad t. G. de S. S. Eccleſ. n. 11. Adde Petri Pe-
 ckii traſi. de amortizatione bonorum.*

§. XXXIII.

Cui non
 obſtant ea,
 quæ contra
 diſſerit Zieg-
 lerus,

Et quamvis hæc res diſplicat Zieglero, eamque do-
 ctinam falſitatis arguat cum Jctis quibusdam Gallis aut
 Proteſtantibus, non tamen confundendæ ſunt quæſtiones
 diverſæ. Principiis juris canonici haud dubie conveni-
 ens eſt doctrina, quod bona eccleſiaſtica non ſint de ter-
 ritorio principum ſecularium, etſi ſint in territorio, nec
 hoc negat Zieglerus. Alia vero quæſtio eſt, an illa do-
 ctina conveniat genuinis principiis politicis, item an ju-
 ris canonici diſpoſitio illa ſit conveniens juri juſtiniano,
 an ſit recepta in Gallia aut apud Proteſtantes, quas recte
 negat Zieglerus. Lis illa de bonis eccleſiaſticis mediatis
 ac immediatis in Germania ventilata fuit eo tempore, ubi
 reformatio incipiebat. At vero notum eſt, germanicarum
 eccleſiarum libertatem minorem fuiſſe illis temporibus,
 quam libertatem eccleſiarum gallicarum. Unde nec mi-
 randum, quod adhuc hodie in germania principia juris
 canonici magis obtineant ac uſu recepta ſint, quam in
 gallia. Ut taceam, Zieglerum ibi loqui de ſubjectione
 bonorum eccleſiaſticorum imperio totius regni aut imperii
 non vero agere de relatione bonorum eccleſiaſticorum
 ad ſuperioritatem ſingulorum ſtatuum.

§ XXXIV!

✱ (27) ✱
§. XXXIV.

Ergo pro nostra doctrina stabilienda sufficet, quod *Dioecesis* etiam secundum doctrinam *J*ctorum germanicorum jurisdictionis ecclesiastica plane separata & exenta sit secundum intuitum principia juris canonici à jure territoriali, ita ut ab ea domini territoriales penitus exclusi sint, *u*) in tantum ecclesiasticorum etiam territorium. Nam tota *dioecesis* est territorium episcopi in spiritualibus. *x*) Hinc & *J*ctis Protestantibus doceri solet, episcopum non esse simplicem administratorem in sua *dioecesi*, sed dominum, unde & episcopos appellari dominos iisque competere in sua *dioecesi* jus territorii, h. e. non solum imperium & jurisdictionem, sed etiam superioritatem & jura regalia, quæ territoriis ut accidentia inseparabilia insunt. Adeoque volunt duplicem esse *dioecesin*, aliam generalem in terris ecclesiæ, aliam specialem in terris imperii seu dominorum temporalium: in terris ecclesiæ, seu feudis regalibus ecclesiasticis episcopos exercere jurisdictionem utramque, tam secularem quam spiritualem sive ecclesiasticam, secularem jure territorii ratione bonorum mensalium, fundorum, prædiorum, civitatum & feudorum militarium, & ecclesiasticam in his, quæ concernunt curam animæ & clericos. In terris autem Imperii seu dominorum temporalium rem aliter se habere. Territoriorum namque alicujus Domini secularis suis finibus determinatis claudi, nec non regionibus distingui, at *dioecesin* episcopalem non claudis territorii unius, sed etiam extendi in aliorum territoria, ita ut duo vel plura territoria secularia contineantur ab una *dioecesi*, ita ut *dioeceseos* alicujus principium in unius domini territorio terminetur, quod ideo constitutum, ut episcopi jurisdictione sua reprimerent dominos seculares, ne aliquid contra religionem molirentur, aut hostilia in vicinos moverent. Itaque jurisdictionem ec-

clesiasticam non territorio, sed dioecesibus distingui &c.

w) *vide quos citat Speidelius d. l. p. 756.*

x) *c. omnes basilice c. 16. qv. 7. Vid. supra §. 29.*

y) *Vide pluribus Matth. Stephani de Jurisd. l. 3. P. 1. c. 14. n. 8. sequ. p. 116. seqq. Conf. Befoldi thesaurum practicum voc. Bischoff.*

§. XXXV.

Quamvis id
fiat per ca-
tachresin.

Quamvis autem facile indulgeamus, dioecesin cata-
chresticè appellari territorium, & accuratius adeo distin-
gui dioecesin & jus territoriale etiam in ipsis episcopis, quod
jam distinctius ab aliis 2) fuit expositum, sufficit tamen
quod etiam ex doctrina paragraphi præcedentis illustretur
observatio modo memorata, quod bona ecclesiastica, ut
basilicæ, templa &c. non sint de territorio secularium
principum, etiamsi sint sita in ipsorum territorio, unde
multo magis bona mensalia, civitates & feuda militaria
episcoporum, in quibus episcopi jus territoriale exercent,
pertinebunt ad episcoporum territoria, etiamsi sint sita in
territoriis aliorum principum vicinorum. Nam una ead-
emque res duorum dominorum territoriali potestati non
potest esse subiecta, adeoque non erit de territorio duo-
rum dominorum.

2) *Vid. Ziegler. ad Lancelott. p. 218. Conf. Matth. Stephani d. l. n. 25. p. 119. Strauchium Inst. lur. publ. l. 2. tit. 9. §. supra §. 29.*

§. XXXVI.

Ostenditur

Monstravimus hæcenus abunde & prope ad nause-
brocardi- am, planè nullius esse momenti brocardicum vulgare, quod
cum vulga- illa, quæ sunt in territorio præsumantur etiam esse de ter-
re non ju- ritorio, adeoque ad sæcernenda bona immediata à media-
vari per di- tis non esse aptam. Nec tamen mirandum, quod adhuc
stinctio- hodiè non desint, qui veteres illas regulas sic amare fo-
nem inter leant, ut omnia potius tentent, quo quisquillas illas ex-
territorium ornent, & distinctiones, nescio quas subtiles, ut putant,
clausum & revera autem distinctiunculas brocardico defenso adhuc
non clau- ineptiores excogitent, ut saltem aliquid dixisse videantur.
sum.

Vide-

Videlicet distinguunt inter territoria clausa & non clausa. In clausis dicunt valere regulam, ut ea, quæ sita sunt in territorio, sint etiam de territorio. At in non clausis procedere exceptionem, quod scilicet possit aliquis esse in territorio, qui non sit de territorio. Afferunt etiam exempla. Territoria clausa esse archiducatum Austriæ, quatuor Electoratus seculares, ducatum Brunsvicensem & Luneburgensem, Landgraviatum Hassiæ &c. Territorii non clausi exemplum esse territorium Stormariæ, in quo situm sit quidem Hamburgum, nec tamen sit de territorio. *a)* Sed quicumque ejus distinctionis autor sit, valde verosimile videtur, eam esse purum putum inventum hominis Sophistæ, intendentis eos, qui brocardicum vulgare oppugnarunt, insensibiliter & per circulum seducere a proposito. Nam vide modo, quomodo res evadat in circulum. Primo docuit vulgus Jurisconsultorum, regulam esse quicquid est in territorio, præsumi etiam esse de territorio. Ostensa falsitate hujus regulæ, cum aqua hæreret acutioribus defensoribus brocardici hujus, exceperunt, valere saltem regulam in territoriis clausis, etsi non valeat in non clausis. Si quæras, quid vobis sunt territoria clausa, quid non clausa? respondent: illa territoria clausa sunt, in quibus locum habet regulæ, illa non clausa, in quibus locum non habet.

a) Video a quibusdam ad hanc distinctionem citari Schraderum, Magerum, Schutzium. Sed apud illos autores quidem in locis citatis altum de distinctione ista territorii est silentium, unde necesse est, alium ejusdem esse autorem.

§. XXXVII.

Quod si retrospectas ad ea, quæ paulo ante *b)* docui. Conjectura imus, n. va conjectura nobis suppeditatur de origine hujus distinctionis, eam videlicet ortam esse ex non recte hujus distinctionis, etiam ecclesiastica cum secularibus, vel potius dioceses Epi- scopusque periscoporum cum territoriis secularium compararunt, illas versa appli- catio.

territoria non clausa, hæc clausa appellando. Juvat conjecturam hanc, quod modo ^d) inter exempla territoriorum clausorum afferantur saltem territoria secularia, nullius episcopatus, & ne quidem territoria electorum ecclesiasticorum &c. Sed præterquam, quod simul superius ostenderit, diocesim appellari territorium catachresticè & prope abusive, plane diversa est significatio territorii clausi & non clausi, quatenus ad comparationem diocesum ecclesiasticarum cum territoriis secularibus adhibetur, ab alterâ, quam excogitarunt ad salvandum brocardicum vulgare. Ibi enim territorium clausum appellabatur, quod propriis finibus contentum esset, nec jurisdictionem aut potestatem suam exerceret in res, quæ sine contradictione in vel sub alterius territorio essent, non clausum, quod potestatem vel jurisdictionem exerceret etiam in res vel possessores rerum alieni territorii. At vero in posteriore significato territorium clausum esse debet, in quibus omnia, de quorum etiam possessione & jure controversitur, censentur esse sub finibus vel partibus territorii, non clausa, in quibus ea, quæ etiam à territorio circumdantur, aut, quæ in dubiè in territorio sita sunt, non censentur esse de territorio. Ex quibus constat, quam parum apte distinctio illa, aliquo modo tolerabilis, si in primo significato sumatur, fuerit applicata ad doctrinam præsentem, & ad salvandum istud brocardicum vulgare, contra quod hætenus disputavimus.

b) *supra §. 34. circa finem.*

c) *modo in §. precedente.*

§. XXXIIX.

Postquam ista scripseram, suppeditavit mihi vir quidam illustris aliorum meditationes de hac distinctione, & judicium de illa distinctione, nimirum cuiusdam, dam illustris aliorum meditationes de hac distinctione, quas uti cum debita gratiarum actione accepi, ita easdem Lectori haud invidendas esse duxi. Ac primo quidem Pseudonymus quidam distinctionem illam fictam & merum inventum fautoris Nobilitatis immediatæ esse ait, cæte-

cæterum neque fundatam in sana ratione, neque in constitutionibus imperit. *d)* Hic auctoris locus nostræ intentioni maximè inservit, cum non solum improbet distinctionem illam, sed & suppeditet conjecturam de origine ejusdem in favorem nobilitatis immediatæ. Cæterum tamen hoc indicium curioso lectori satisfacere haud poterit; cum nimis generale sit, & occasionem, quomodo in favorem nobilitatis immediatæ id inventum fuerit, haud declaret. Ergo opera danda ut ex aliis paululum distinctior conceptus de hac affectione formari possit.

d) Germanus Philoparchus in ersten Theil des klugen Beamten tit. 13. §. 31. n. 9 p. 219. Die distinction unter ein geschlossen und ungeschlossen territorium ist weder in denen Reichs-Constitutionibus, noch in sana ratione fundiret/ sondern ein blosses inventum eines Favoriten von dem unmitttelbaren Reichs-Abel/ der seine Güter vor exemt wissen will/ denn wo die exemtion eines oder des andern simpliciter vel secundum quid immediati, so gleich ein ungeschlossenes territorium macht / wird kaum ein Stand in heiligen Römischen Reich zu finden seyn/ der nach diesen Lehrsatß nicht auch ein ungeschlossen territorium haben müste.

§. XXXIX.

Inter exercitationes varias juris publici, quas conjunctim edidit Ahasverus Fritschius in parte secunda ex-
tat *Wilhelmi Leiferi e)* disputatio de Landfässis, itemque *Wilhelmi*
Schriftfässis & Ambfässis, ex qua juvabit ad scopum *Leiferi.*
præsentem sequentia excerptere. Postquam notaverat: *f)*
Landfässiatum ex territorio ortiri, contra exemptioni a-
Landfässiatu locum in territorio exemptum fundamen-
tum præbere, ac inde ortam esse distinctionem locorum,
quod locus alius sit in territorio, alius de territorio: &
quoties adeo locus in territorio existens à territoriali do-
mini potestate exemptus sit, locum illum per se territori-
um facere à provincia separatum; tum subjungit; *g)* quod
huc

huc cum primis pertineat distinctio territoriorum, quod alia sint, in quibus vigeat Landfasciatus, alia in quibus non *b*); illa etiam clausa sive conclusa territoria appellari, hæc non conclusa. *i*) Hanc vero distinctionem solius Equestris ordinis immediati, *der freyen Reichs von Adel* gratia receptum videri, ac horum castra in territoriis principum sita, neque tamen à principibus istis, sed ab ipso Imperatore dictis Nobilibus in feudum concessa, quodammodo territoria à provincia separata constituere. Atque tales provincias, in quibus sint territoria non conclusa Sveviam, Franconiam, Rhenaniam, Wetteraviam vulgo recenserunt *k*) quibus forte non male addendam putavit noster Alsatiam, atque illos etiam Nobiles liberos & immediatos esse, ex privilegiis Alsatice nobilitati ab Imperatore Matthia & Ferdinando II. concessis *l*) constare. Porro *m*) originem distinctionis hujus, sive unde factum sit, quod tantum illarum provinciarum nobiles immediate imperatori subsint, alibi vero Principes & Dominos territoriorum, ut superiores agnoscant, pluribus indagare, *Befeldum*, *n*) & ex eo *Beckerum*, *o*) ipse vero *Leiserus* ex Ducum Svevix (qui Ducatum Svevix & Franconix & Palatinatus Rheni in titulis suis patrimonialibus enumeraverint) interitu derivat *p*) cui deinceps incrementum dederit vicinorum Principum aut facilitas aut imprudentia, dum feuda propria familiis istis nobilibus concedentes non satis sibi de territorii jure prospexerint. Atque hinc ortum traxisse distinctionem nobilium aliam, quorum quidam vasalli nec Landfasci, alii vasalli Landfasci sint & dicantur *q*) quamvis videat hanc distinctionem inter Vasallos & Landfascios ab aliis aliter explicari, & Landfascios nobiles eos appellari, qui plane nulla bona feudalia possideant, hacque ratione vasallis nobilibus contra distingui. *r*) Sed distinctioni huic in Saxonici provinciis locum non esse. *s*) Satis enim constare, omnes in ea Vasallos Landfascios esse, neque discrimen illud inter

ter vafallos & Landfaffios admitti, quod ex formula Vafallagii in Curiis Saxonis ufitata appareat, fecundum quam Vafalli non folum promittant, quod velint *treu hold und gewarfig* / fed etiam, quod velint *gehorfam feyn* / qua ultima formula fubjecto inferatur. Scilicet, r) quæ Saxoniz Principibus pareant, provincias ex illarum numero effe, quarum territoria concluda vocentur, five in quibus Landfaffiatus vigeat, ac tales præterea enarrari Palatina tum Rkeni, Halliam, Bavariam, Archiducatum Austria, Marchiam, Ducatum Brunsvicienfem, item Pomeraniam, & ex fua fententia omnes, quotquot fuperius u) non jara exceperit. Hactenus excerpta ex Leifero.

e) Profefloris Wittenbergenfis, habita Wittebergæ, An. 1664.

f) *d. differt.* §. 22.

g) §. 23.

b) ex Magero *de Advoc. arm.* c. 6. n. 671. feq.

i) ubi citat Befold. *de Ord. Equeftri* c. 6. n. 6. Myler. *de Statib. imperii* cap. 89.

k) citatur hic Beckerus *Jur. Publ. lib.* 3. c. 4. n. 17.

l) ap Limn. *Tom. I. addit. ad lib.* 6. c. 3. n. 71.

m) Leiferus *ibid* §. 24.

n) *d. l.*

o) *d. l. & l. 3. c. 10. n. 3.*

p) *d. §. 24. & 25.*

q) Leiferus §. 26.

r) ubi citatur Mauritius *in differt. de Nobilitate* th. 39.

s) Leiferus §. 27.

t) *ibidem* §. 28.

u) *ibid.* §. 23.

§. XL.

Non ita pridem in difputatione quadam inaugurali Gieffæ habita w) de libertate five exemptione à jurisdic-
 ne principis & domini territorialis ordinarii, ifta doctrina phori Jacobi Pelleri.
 Leiferi latius fuit deducta partim, partim examinata.
 Et initio quidem afferitur, x) in imperio noftro regiones
 quasdam cohæreere. quasdam vero interjectu aliarum di-
 tionum fciffas effe: Inde divifionem in imperio noftro
 non ignotam effe, territoriorum in concluda, vulgo ge-
 fchloffene / & non concluda, vulgo ungefchloffene oder ver-
 mengte Landfchaften; ex quo ulterius proflixerit distin-

E

ctio

Cito itidem vulgatissima illorum qui habitant in territorio, ut sint vel in territorio tantum, vel simul de territorio. Porro *z*) conclusum dici territorium, in quo unus regionis dominus salva Imperatoris & imperii potestate superioritatem territorialem ejusque annexa jura exerceat. Econtrario territorium non conclusum esse in quo personas, loca & prædia libera & exempta à superioritate territoriali regionis domini sint. Quosdam vero aliter hanc distinctionem efferre, ut nimirum alia sint territoria in quibus vigeat *Landschaft*, alia in quibus *Landschaft* non obtineat, atque sic docere *Leiferum*. *a*) Quod vero *Leiferus* solius Equestris ordinis immediati gratia receptam videri dicat hanc distinctionem, admitendum non esse. *b*) Etsi enim verum sit, quod territoria non conclusa dicantur de regionibus, ubi nobiles immediati dantur, inde tamen non sequi, quod hæc distinctio pertineat ad Nobiles tantum, posse enim & *Comitem* aut civitatem imperialem alterius domini territorio quasi circino quodam includi & tamen exemptam esse, & ergo constare, distinctionem hanc longe latius, quam ad nobilitatem imperii se extendere. Ulterius originem hujus distinctionis *c*) deducere conatur: & quidem quoad nobiles excerpto prolixum locum ex *Befoldo* de ordine equestri, *d*) quomodo videlicet nobiles ex mediatis facti fuerint immediati; tum subjungit nonnulla quomodo comites à ducum & civitates ab imperio ducum & comitum fuerint exemptæ. Inde ad quæstionem transit *e*) quid in dubio præsumatur. *Victorem* *f*) & *Bruningium* *g*) pure, pro territoriis non conclusis præsumendum esse quoniam res omnis præsumatur libera &c. Alios contrarium æstimare, quia præsumtio universalis sit pro territorio ejusque universali vi in partes omnes se extendente. Sibi vero hæc in re difficile videri aliquid generaliter in alterutram partem pronuciare, existimare tamen, eorantes, quorum aliqui sint principum numero, ut & civitates

tates imperiales præsumptionem habere pro se, quod non sint territorio subjecti, quoniam jam ab antiquissimis temporibus comites fuerint sine ducibus, & civitates liberæ, quæ propterea regales appellatæ fuerint. At vero ratione nobilium, aut etiam monasteriorum in aliquo territorio existentium, se arbitrari, territorii dominum, quoad ipsos fundatam habere intentionem, certum enim esse, nobiles, ut & monasteria, olim quoque subfuisse ducibus & comitibus. Tum *b*) in definiendis territoriis, quænam clausa sint, quænam non conclusa repetit regulam Leiseri, omnes provincias non exceptas censi conclusas, si modo secundum paulo ante dicta explicetur. Cæterum, pergit, *i*) qui in territoriis clausis habitant, Landsassios appellari, hanc vero vocem usurpari tantum, de eminentioribus regionis alicujus subditis, puta nobilibus, aut etiam interdum comitibus. Utrum vero status Imperii in alicujus territorio habitantes inter Landsassios possint numerari, valde olim controversum fuisse inter Duces Bavarix & Comites Ortenburgenses, *k*) sibi autem videri distinguendum esse, an tales novæ dignitatem sint adepti, an vero jam olim ejus compotes fuerint: *l*) Ex his porro *m*) sequi, in territoriis hujusmodi clausis obtinere regulam: quæcunque intra territorii septa continentur, ea in istius domini patrimonio, potestate, & jurisdictione esse præsumi, cujus est districtus & territorium &c. Ab hac tamen regula *n*) a non paucis in principatibus profanis & comitatibus excipi uxores & liberos principis vel comitis, quasi in tales domino regionis nulla competat jurisdictione; a quibus vero ipse dissentiat. *o*) E contario. *p*) in territoriis non conclusis habitantes dici quidem esse in territorio, sed non de territorio, cujus distinctionis mentio jam fiat in Aurea Bulla. *q*) Unde sequi *r*) locum aliquem posse in territorio, non vero de territorio principis: & hoc casu paria censi, esse extra territorium, & esse in territorio, sed exemptum.

- w) a Christophoro Jacobo Pellero anno 1703.
 x) §. 2. in fine. z) *ibid.* §. 4.
 a) in *dissert. quam modo excerptimus.*
 b) Pellerus §. 5. c) §. 6.
 d) jam saepius citatum. e) §. 7.
 f) de exemptionibus imperii *concl.* 27.
 g) de universitatibus earumque variis speciebus *concl.* 36.
 h) §. 8. i) §. 9.
 k) qua de controversia citatur Imhoff. in *notitia procerum lib.*
 6. cap. 12. in fine.
 l) arg. *Recess. Augusti de anno 1548. §. 66. Capit. Leop. art.*
 44. & c.
 m) §. 10. n) §. 11.
 o) cum Dn. Hertio de *subjectione territoriali* §. 6.
 p) §. 12. q) c. 15. §. 2. r) §. 13.

§. XII.

Nostra sententia. Falsum esse, quod distinctio inter territoria clausa & non clausa originem debeat nobilitati immediata.

Quodsi jam haecenus excerpta ex tribus istis autoribus prolixius examinare vellem novae dissertatoni ansa daretur, sed cum ad finem properem, lubet saltem, de usu & sensu distinctionis inter territorium clausum & non clausum ac de paucis quibusdam aliis ad nostrum scopum propius pertinentibus brevissimis quaedam admonere. Scilicet erroneum est, distinctionem illam territoriorum in clausa & non clausa originem summisse a Nobilitate immediata, sed si accuratius allegatos eum in finem, autores evolvas, id saltem constat, distinctionem inter nobiles Landfascios, & non Landfascios, item inter Nobiles vasallos non Landfascios & nobiles qui vasalli & Landfascii simul sunt, occasione nobilitatis immediatae fuisse, introductam, cui distinctioni postea Leiferus, sed obiter, applicavit distinctionem (undecunque etiam orta sit) territorium in clausa & non clausa. Et falsum adeo est etiam, quod Besoldus in discursu de nobilitate velit exponere originem distinctionis illius inter territoria clausa & non clausa: quia nec ejus intentio est, ut exponat originem terminorum in distinctione inter nobiles Landfascios & non

* (37) *

& non Landstasios, sed illud saltem ostendere voluit, qua occasione nobilitas immediata in imperio orta fuerit, de qua quaestione tamen in praesenti non sumus solliciti. Unde manemus adhuc in nostra conjectura de origine distinctionis inter territoria clausa & non clausa superius s) indicata.

s) supra §. 37.

§. XLII.

Dissensus vero circa definitionem territorii clausi & Ex dictista non clausi, qui deprehenditur inter autores dissertationum illustratae Wittebergensis & Giessensis confirmat aut certe illustrari sentiat ea, quae in praecedentibus //) notavimus, quod violentiam nodelicet distinctio illa territoriorum nihil vel certe parum stram, de profuit ad explicandum & salvandum brocardicum de praenullo usu sumptione, quod ea quae sunt in territorio sint etiam de distinctio territorio. Quomodo enim brocardicum hoc per ejusmodi distinctio nem salvari posset, de cujus significatio salvandum ne & explicatio adhuc inter se litigant Doctores, & quae brocardici adeo tam ratione significationis, quam originis tam obcum de quo scura & incerta est. Adde, quod non dissentibus ipsis agimus. autoribus haecenus adductis res, ut jam supra fuit monitum, redeat in circulum, dum fatentur, in territorio clauso saltem obtinere brocardicum illud, & territorium clausum ita definiunt, ubi obtineat illa regula:

//) §. 36.

§. XLIII.

Quare nec desuerunt etiam ex defensoribus brocardici illius vulgaris, qui facile subdorati sunt, ab illa distinctione equidem brocardico illi parum roboris accedere, sed semper sub ea latere argumentationem in circulum, aut petitionem principii; unde longe convenientius seratiocinari arbitrati sunt, si assererent, quod principes & status imperii juris praesumptione fundatam habeant intentionem in omnes territorii sui personas ac res, tam in petitorio, quam in possessorio judicio, ut, quaecunque

Ipforum defensorum brocardici consensus, de nullo usu hujus distinctionis.

in territorio sint, etiam de territorio esse præsumantur & subiecta sint territorii domino, etiamsi territorium clausum non sit. *r*) Quam assertionem uti tota nostra dissertatio abunde refutat, ita adversus hos autores insuper illud urgere possumus, quod sic plane non intelligamus eos, quid intelligant per territorium non clausum, cum eam vocem in obscuro & non expósito, certe in plane alio significato, quam doctores hæctenus memorati, illa distinctione utentes, sumere videantur.

r) Myler, ab Ehrenbach de *Principibus & Statibus imperii* Part. 2. c. 89. §. 2. p. 776.

§. XLIV.

Porro ostenditur brocardici vulgare nulum præbere usum specialem in controversiis de medietate & immediate.

Postquam hæctenus evidenter ostendimus, brocardicum vulgare in genere inutile esse ad secernenda bona immediata ac mediata & ad decidendas controversias eo intuitu obvientes; jam paucis monstrandum erit, quod nec usum habeat in specialibus controversiis. Equidem si excerpta ex Pellerio consideres, videbitur prima fronte distinguendum esse, utrum controversia de medietate aut immediate bonorum respiciat nobiles, aut monasteria, an comites aut civitates, aut multo magis Principes sive seculares sive ecclesiasticos; ita ut in primo casu regula illa vulgaris usum quidem habeat, non tamen casu secundo. Sed si tamen rem paulo accuratius attendas, apparebit nec in primo casu usum brocardici ullum revera fuisse, sed etiam assertionis quoad illum casum rationem plane aliunde esse petendam. Quod ut eo melius intelligatur, paulo distinctius proponemus casus de quibus talis controversia oriri potest.

§. XLV.

Civitatum,

Status de quorum mediate aut immediate quæri solet, sunt vel seculares vel ecclesiastici. Seculares sunt, vel civitates, vel nobiles, vel comites, vel principes. Ecclesiastici sunt vel abbates in monasteriis vel episcopi. Quod civitates attinet, vel his est de alicujus civitatis immediate.

medietate aut medietate inter civitatem & alium statum, utrum civitas illa sit municipalis an imperialis, vel lis est inter duos status, ad quem civitas, quæ municipalis est, pertineat. Primo casu situs civitatis ad definiendam controversiam nihil faciet, partim quia obscurum est, quid sit esse in territorio, partim quia exempla dantur civitatum haud dubiè imperialium quæ in territorio Principis sitæ sunt & fortè non deerunt exempla civitatum, municipalium, quas territorium sui principis non circumscribit. Et cum præterea multæ sint civitates, imperiales pariter & municipales, ita ut ex numero utriusque classis non possis facile formare regulam aut exceptionem, tota controversia planè ex aliis præsumtionibus & probationibus erit definienda, quam ut asserere valeas, in dubio civitatem præsumi esse imperialem, aut municipalem, nisi quod & hic libertatis & possessionis præsumtio magnopere fuerit attendenda. Eadem dicenda erunt, quod præsumtionem possessionis in secundo casu, si de civitate haud dubiè municipali inter duos status controversia sit, ubi rursus, nulla vel certè exigui momenti præsumtio ex ejus situ desumi poterit.

§. XLVI.

Circa nobiles similiter duo casus erunt distinguendi, & de secundo casu idem monendum, quod modo de lite intuitu civitatum monuimus. In primo vero casu, & si nobilis prætendat immedietatem adversus comitem vel principem, equidem in dubio videtur esse præsumendum contra nobilem, sed non propter situm, verum propter regulam, secundum quam nobiles præsumuntur Landsasii, nisi probaverint immedietatem tanquam exceptionem à regula.

§. XLVII.

Circa comites eadem omninò repetenda esse arbitror quæ modo de civitatibus notavi, cum hodie multi den-
Comitum
& Princi-
tur
pum,

tur Comites mediati pariter & immediati. Principes vero cum ab antiquissimis temporibus regulariter fuerint immediati, etiam pro hac regula in dubio præsumendum esse putarem, nullo respectu habito ad situm principatus, nisi Dux aut alter princeps cum principe litigant exemptionem probet, aut ex alio fonte præsumtionem fortiorem adversus principem pro se allegare valeat.

§. XLIIIX.

Abbatum, Pergo ad status Ecclesiasticos: Ubi quidem circa abbates & monasteria videri posset, repetenda esse quæ de nobilibus diximus, inprimis cum in instrumento pacis monasteria disertè accenseantur bonis mediatis. Sed cautè hic procedendum, cum ex Jure Canonico constet, quod omnia bona ecclesiastica dominio & imperio principum secularium sint exempta, ac nunquam, omnium vero minime à laicis possint alienari *a)* Item, quod personæ omnes ecclesiasticæ, etiam minoris existimationis à subjectione magistratus politici exemptæ sint, & solum sub imperio Papæ & prælatorum ecclesiasticorum esse debent. *b)* Ut adedè ex regula & principiis juris canonici nullus status ecclesiasticus possit esse Landsassus Principum Laicorum, cum Landsassus sit indicum subjectionis. *c)* Ergo brocardicum vulgare, etsi alias haberet usum, planè non valeret, quotiescunque controversia esset inter Principem secularem & Abbatem Monasterii. Neque obstant ea, quæ ex instrumento pacis Cæsareo-Svecico allata sunt. Etsi enim ibi monasteria referantur inter bona mediata, *d)* tamen paulo ante *e)* etiam in bonorum immediatorum classe referuntur abbatia: Adde quod abbatia & monasteria, dum bonis ecclesiasticis mediatis accenseantur, id non fiat intuitu Principum secularium, sed episcoporum, sub quorum inspectione & jurisdictione regulariter sunt Abbates & monasteria, nisi probent exemptionem. Sed nec horum tamen intuitu ad brocardicum vulgare provocandum erit, si quaestio sit inter Episco-

piscopum & Abbatem de subiectione monasterii, sed potius Episcopus allegabit originem & naturam monasteriorum eorumque primævam subiectionem Episcopali curæ & inspectioni, si vero duo Episcopi inter se litigent, ad quem Monasterium pertineat, per sæpius demonstrata frustra adducetur brocardicum vulgare. Et quid verbis opus est, cum ipsum instrumentum pacis locutiones illas, esse in territorio & de territorio, tanquam obscuras, & an tales controversias decidendas ineptas, discrete rejiciat in quæstione de statu & subiectione monasteriorum. f)

- a) *Can. indicatum §. dist. 89. cap. 1. X. de testam. tit. de reb. Ecclæs. alienandis vel non.*
- b) *cap. 1. & 2. item 12. & 18. de foro compet.*
- c) *Gail de arrest. c. 7. n. 14. & libr. 2. obs. 21. n. 15. Hugo de Statu regionum Germaniæ c. 4. §. 5.*
- d) *instrum. pæc. art. 5. §. 25. ab initio.*
- e) *ibid. §. 14. ab initio.*
- f) *d. §. 25. verbis; non attentis exceptionibus &c. quod non de vel in territorio &c. fuisse dicantur.*

§. XLIX.

Unde superfluum videri posset, quicquam monere Episcopos de Episcopis, tanquam de quibus multo minor possit ratio subesse dubitandi, quam de Clericis minoris dignitatis & potentie, nisi observassemus, etiam in talibus controversiis allegari illud brocardicum. Sed profecto autores, dum id faciunt, nesciunt, quid agant. Neque enim credimus ullum, etiam illis adhuc temporibus, ubi studia juris publici adhuc latebant & obscurata erant, eam opinionem defendere ausum esse, quod Episcopi ab initio fuerint principum & statuum politicorum Landsasii. Et si quis, etiam illis temporibus, id fecisset, ab omnibus fuisse creditum, quod data opera insanire voluisset, tantum abest, ut quis eo demencie procedat nostro seculo,

F

ubi

ubi studia historica & antiquitatum Germanicarum in luce meridiana posuerunt jura pristina Episcoporum Germaniæ, videlicet, quod ante reformationem ab antiquissimis temporibus Episcopi regulariter votum & sessionem in comitiis habuerint, & quidem ut præcipui ex principibus, & intuitu Germaniæ cum majori eminentia, quam in aliis regnis Christianis; quod de Episcopis jam antiquitus dictum fuerit, quod non solum ut alii principes in suis territoriis tantum possint, quantum Imperator in imperio, sed & tantum, quantum Papa in Ecclesia; quod principes seculares ante reformationem, pro honore maximo sibi duxerint, si modo potuerint fieri vasalli Episcoporum; quod etiam exemptiones quorundam Episcoporum ab Imperio præsupponant regulam de eorum jure sessionis & voti in conventibus imperii; denique quod exemptiones quorundam Episcopatum & prætensiones adversus Episcopos ratione subjectionis, ante reformationis tempora non fuerint usitatae &c. Quæ omnia hodie tam nota ac trita sunt, ut non opus sit, eum in finem allegatione autorum taxidum, lectori parere.

§. L.

Conclusio.

Ergo nihil jam restat, quam ut finiamus, si modo antea protestati fuerimus, nostram intentionem nequam eo tendere, ut ulli controversiæ speciali, sive cum Episcopis sive cum Abbatibus, sive cum Principibus secularibus, sive cum Comitibus, sive cum Nobilibus, sive cum civitatibus de immediatate aut subjectione instituta, nos immisceamus, aut in alterutrius partis favorem aut odium quid definiamus, id enim transcendit fines libertatis, quos doctoribus academicis præscripsit potentissimus Rex Borussiae. Miseram esse causam & omni jure destitutam necesse est, cujus justificatio a brocardico illo vel solo, vel præcipue dependet, & miserissimam esse oportet

eru.

* (43) *

eruditionem doctorum, quibus in deducendis juribus principum vel statuum, quibus fidem dederunt, aqua statim hærer, si non ad illud brocardicum tanquam ad sacram anchoram refugere ipsis liceat. Neque deesse poterunt Jcto vel parum erudito argumenta plurima alia ad deducendam justitiam sententiæ, quam defendit, aptiora & verosimiliora, quam ut in brocardico illo asyllum ignorantæ quærat, aut ut doleat, ejus ineptitudinem ita oculariter & palpabiliter a nobis fuisse demonstratam.

F I N I S.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

ULB Halle
002 654 644

3

Sb.

17

Pub. 2. num. 15.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
INUTILITATE
BROCARDICI VUL-
GARIS:

P. 120
Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio,

quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE PRUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENB.
ET DVCATVS MAGDEB. GVBERNAT. &c. &c.

Ex Decreto Illustris Fctorum Ordinis

PRAESIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ, AC REVEREN-
DISS. ET SERENISS. DUCIS SAXO-NUMBURG. CONSILI-
ARIO INTIMO, PROFESS. JURIS ORDIN. ET FACULT. JURID.
h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & privilegia Doctoralia
rite capeffendi

IN AUDITORIO MAJORI

ad diem V. Octobr. MDCCIX. horis ante- & pomeridianis
publico Eruditorum examini submittit

PAULUS JOHANNES MARCI,

Augustanus

Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

